

XXI. MEZINÁRODNÍ KOLOKVIUM O REGIONÁLNÍCH VĚDÁCH. SBORNÍK PŘÍSPĚVKŮ.

21ST INTERNATIONAL COLLOQUIUM ON REGIONAL SCIENCES. CONFERENCE PROCEEDINGS.

Place: Kurdějov (Czech Republic)
June 13-15, 2018

Publisher: Masarykova univerzita, Brno

Edited by:

Viktorie KLÍMOVÁ

Vladimír ŽÍTEK

(Masarykova univerzita / Masaryk University, Czech Republic)

Vzor citace / Citation example:

AUTOR, A. Název článku. In Klímová, V., Žítek, V. (eds.) *XXI. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků*. Brno: Masarykova univerzita, 2018. s. 1–5. ISBN 978-80-210-8969-3.

AUTHOR, A. Title of paper. In Klímová, V., Žítek, V. (eds.) *21st International Colloquium on Regional Sciences. Conference Proceedings*. Brno: Masarykova univerzita, 2018. pp. 1–5. ISBN 978-80-210-8969-3.

Publikace neprošla jazykovou úpravou. / Publication is not a subject of language check.

Za správnost obsahu a originalitu výzkumu zodpovídají autoři. / Authors are fully responsible for the content and originality of the articles.

© 2018 Masarykova univerzita

ISBN 978-80-210-8969-3

ISBN 978-80-210-8970-9 (online : pdf)

KRAJSKÁ BEZPEČNOST: SKUTEČNOST A MEDIÁLNÍ OBRAZY

Regional security: reality and media portrayals

JAN SUCHÁČEK

Katedra regionální a environmentální ekonomiky *Depart. of Regional and Environmental Economics*
Ekonomická fakulta *Faculty of Economics*
Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava *VŠB-Technical University of Ostrava*
✉ *Sokolská třída 33, 701 21 Ostrava, Czech Republic*
E-mail: jan.suchacek@vsb.cz

Anotace

Tento článek je zaměřen na bezpečnost jako jeden z atributů kvality života. Konkrétně je zde analyzován počet trestných činů v jednotlivých samosprávných krajích v České republice. Tento počet je posléze konfrontován s počtem příspěvků o bezpečnosti, které se objevují v regionálně orientovaném celostátním televizním zpravodajství. Cílem příspěvku je posoudit, zda počet trestných činů v samosprávných krajích koresponduje s počtem příspěvků o bezpečnosti v regionálně zaměřeném celostátním televizním zpravodajství. Jak se ukázalo, mezi kraji existuje zřejmá diferenciací týkající se jak skutečného počtu trestných činů, tak také jejich mediální reflexe, tj. počtu příspěvků o jednotlivých krajích zaměřených na bezpečnost, které se objevují v celostátním televizním zpravodajství. I přesto, že se jedná tabloidní téma náchylné k tzv. gatekeepingu, ukázalo se, že se příspěvky televizního zpravodajství výrazněji neodchylují od reálného počtu trestných činů v regionálním profilu.

Klíčová slova

samosprávné kraje, bezpečnost, televizní zpravodajství

Annotation

This article concentrates on security as one of attributes of living standards. We particularly deal with the amount of criminal offences in individual self-governing regions of the Czech Republic. This number is subsequently confronted with the amount of the contributions related to the security that appear in regionally-orientated national TV reporting. The objective of this article consists in the assessment whether the number of criminal offences in self-governing regions corresponds to the amount of contributions on the security in regionally aimed national TV coverage. As shown, there exists a distinct differentiation among regions concerning both the real number of criminal acts and their media reflection, i.e. the amount of contributions about individual regions concentrating on security and appearing within national TV reporting. In spite of the fact tabloid themes are apt to the gatekeeping, it turned out the contributions within TV reporting do not deviate so much from the real number of criminal acts in regional profile.

Key words

self-governing regions, security, TV news reporting

JEL classification: *R10, R19, Z10*

1. Úvod

Bezpečnost bývá oprávněně vnímána jako fenomén, který nikoliv zanedbatelně ovlivňuje kvalitu života. I když je Česká republika zemí nevelkou, v oblasti bezpečnosti se jedná území s hmatatelnou prostorovou diferenciací. Není nijak udivující, že je otázkám bezpečnosti věnována stále intenzivnější pozornost a to i v zemi, kterou lze považovat za relativně bezpečnou.

V našem článku budeme abstrahovat od vnější bezpečnosti státu a tedy zabezpečení jeho územní jednotnosti, vnější suverenity, nezávislosti a integrity státních hranic a budeme se věnovat bezpečnosti interní. Významným

fenomémem, který snižuje bezpečnost v té které zemi, je kriminalita. Jedná se o jevy, které jsou nežádoucí z hlediska jednotlivců, rodin, komunit, ale také územních celků a společností jako celku.

Vztah mezi kriminalitou a společenskými systémy, resp. systémy, se vyznačuje celou řadou dimenzí, z nichž ta prostorová patří k nejdůležitějším (viz Evans a Herbert et al, 2013). U těchto koncepcí je patrná více či méně volná návaznost na tradiční chicagskou školu. Postupně se objevily také další prostorově orientované přístupy k problémům kriminality jako *high-risk neighbourhood* či *defensible space* od Newmana (1973).

V České republice se kriminalita tradičně vyskytuje především ve velkých městech, starých průmyslových územích a tam, kde se vyskytuje intenzivní fluktuace populace. Je zřejmé, že také sociální skladba obyvatel zde hraje významnou roli. Nelze opomenout ani další, v agregátním vyjádření často méně výrazné faktory, které mohou být místně či regionálně specifické.

Náš článek byl motivován skutečností, že tematická kategorie bezpečnosti spolu s kategorií dopravních nehod, které jsou zřetelně tabloidního charakteru, reprezentují takřka polovinu všech regionálně orientovaných příspěvků, které se objevují v rámci celostátního zpravodajství veřejnoprávní České televize a komerčních televizí Nova a Prima. Bezpečnost je kategorií, která patří ze společenského hlediska k těm nejvíce senzitivním a není tedy až tak zvláštní, že se často objevuje i v televizním zpravodajství.

V tomto ohledu hraje významnou roli koncept tzv. gatekeepingu. Gatekeeping je významnou determinantou toho, které tematické příspěvky se nakonec objeví v televizním zpravodajství (viz např. Sucháček et al, 2016). Podstata gatekeepingu spočívá ve skutečnosti, že výběr, zpracování a zařazení informací do zpravodajských relací neprobíhá nijak nahodile. Zpravodajství se tak vyznačuje do určité míry stabilním a částečně i předvídatelným charakterem. Není tedy nijak překvapivé, že výsledná tematická skladba televizních příspěvků může mít jen málo společného s reálnou situací v jednotlivých místech a regionech (Shoemaker a Vos, 2009, Urmínský, 2016 Beníšková a Urmínský, 2016 či Daníšek Matušková, 2017).

Pro výběr událostí pro další zpracování a nakonec zařazení do zpravodajských relací je příznačných několik pravidel a rutin (Galtung a Ruge, 1965). Tito autoři vymezili dvanáct kritérií, které předurčují událost ke zpravodajskému zpracování. Z naší perspektivy je důležité, že čím je událost negativnější, tím spíše bude sdělovacími prostředky zachycena. V tomto ohledu jsou v článku zkoumané trestné činy z mediálního hlediska velmi atraktivní. Navíc se zde zpravidla neobjevuje časové zpoždění mezi jejich reálným výskytem a zaznamenáním v médiích. Struktura a relevantnost informací, kterých se televizním divákům dostává, by se tak měly stát předmětem daleko intenzivnější pozornosti, nežli je tomu zvykem doposud.

Televizní zpravodajství nebylo pro tuto analýzu vybráno náhodou; naopak, již v předcházejících studiích bylo ukázáno, že agendě televizního zpravodajství lze přisoudit ze všech v současnosti dostupných sdělovacích prostředků nejvyšší stupeň dopadu na publikum a stejně tak reprezentativnost (Nečas, 2009, McQuail, 2002, Sucháček, 2013, Sucháček, 2015, Dearing a Rogers, 1996, Daníšek Matušková, 2017, Urmínský, 2016 či Beníšková a Urmínský, 2016).

2. Cíl a metody

Cílem předloženého příspěvku je posoudit, zda počet trestných činů v samosprávných krajích koresponduje s počtem příspěvků o bezpečnosti v regionálně zaměřeném celostátním televizním zpravodajství. Nejprve zde bude analyzován počet trestných činů v jednotlivých samosprávných krajích v České republice, a sice za období 2004 až 2010. Tento počet je posléze komparován s počtem příspěvků o bezpečnosti, které se objevují v regionálně orientovaném celostátním televizním zpravodajství vysílaném veřejnoprávní Českou televizí a dále pak komerčními televizními stanicemi Nova a Prima.

Pro potřeby příspěvku se nakonec ukázala jako dostatečně syntetická prezentace dat v relativní podobě. Reálný výskyt trestných činů v jednotlivých samosprávných krajích byl tak vyjádřen v procentuálním počtu vyjadřujícím podíl jednotlivých krajů na celkovém počtu trestných činů. Stejně tak byl vyjádřen i podíl samosprávných krajů na celkovém množství regionálně zaměřených příspěvků zařazených v kategorii bezpečnost, které se objevily v rámci celostátního televizního zpravodajství v letech 2004 až 2010.

Předložený článek je založen na vstupních datech, která mají charakter jak časových řad, tak také průřezových údajů. Tyto údaje charakterizují obsahovou skladbu regionálně zaměřených celostátních televizních příspěvků ve zpravodajství České televize, televize Nova a televize Prima. Příspěvky věnované krajům České republiky přitom

byly sledovány v období let 2004 až 2010. Velkou výhodou je, že zkoumané období pokrývá různé důležité události vstupem do Evropské unie počínaje a například hospodářskou krizí konče.

Obsahová analýza nám přitom pomáhá zdůraznit významné informace v datové základně obsažené. Kategorie nazvaná bezpečnost, která je zaměřená právě na trestné činy, reprezentuje jednu z celkových třiceti zkoumaných kategorií v rámci regionálně orientovaného celostátního televizního zpravodajství jedné veřejnoprávní a dvou soukromých televizních stanic.

Samotný výzkum byl realizován na základě výše zmíněných mediálních dat zakoupených od společnosti Media Tenor, s.r.o., která se jako jedna z mála touto problematikou v rámci naší země zabývá. Pokud jde o teritoriální pokrytí, jsou příslušná data vztažena nejen na celé území České republiky, ale také na její dílčí územní celky. Zdrojem reálných dat, které byly v rámci tohoto článku zpracovány, pak jsou regionálně zaměřené údaje od Českého statistického úřadu a Policie České republiky.

3. Výsledky

Samotný výzkum přinesl celou řadu dílčích informací a poznatků, s ohledem na jejich charakter se však jako žádoucí jeví prezentovat je spíše syntetickým způsobem. Obrázek 1 nám syntetickým způsobem ztělesňuje analýzu realizovanou v rámci tohoto článku. Je na něm zachycen podíl jednotlivých krajů v oblasti příspěvků o bezpečnosti na celkovém počtu příspěvků o bezpečnosti. Jedná se přitom o regionálně orientované příspěvky o bezpečnosti, které se objevily v celostátních zpravodajských relacích České televize a televizí Nova a Prima v letech 2004 až 2010. Tyto relativní počty z oblasti příspěvků televizního zpravodajství jsou vztaženy k procentuálnímu podílu trestných činů v jednotlivých krajích na celkovém počtu trestných činů ve sledovaném období.

Výsledky analýzy nám příliš překvapivý obrázek nepřinášejí: jednoznačné vítězství hlavního města Prahy v počtu reálných trestných činů je dáno velkoměstským charakterem Prahy a její silnou nepodobností s ostatními zkoumanými kraji. Podíl zpráv o Praze v oblasti bezpečnosti je v rovnováze se skutečným množstvím trestných činů, které se v hlavním městě vyskytly.

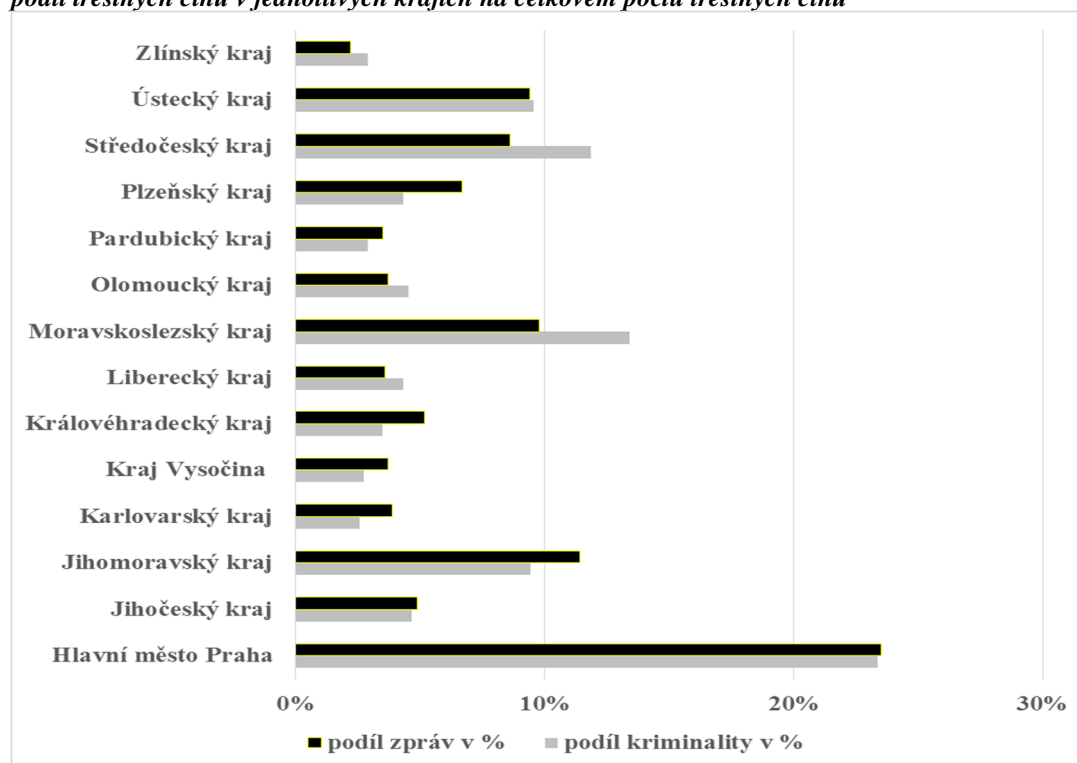
Krajům Středočeskému a Moravskoslezskému, které za hlavním městem v oblasti trestných činů následují, je věnována o poznání menší mediální pozornost. Ta je v případě kraje Středočeského zdůvodnitelná centripetálními efekty hlavního města Prahy a v případě kraje Moravskoslezského pak geografickou vzdáleností kraje od ústředních televizních studií, což je v souladu s již realizovanými výzkumy (viz Sucháček, 2013 a Sucháček, 2015). Druh kriminality není v tomto kontextu až tak důležitý, protože prakticky všechny její formy jsou mediálně přitažlivé.

Zatímco v kraji Středočeském, Libereckém a Ústeckém je podíl televizních zpráv o bezpečnosti oproti podílu na reálném počtu trestných činů podproporcionální, v ostatních českých krajích je podíl mediálních příspěvků o bezpečnosti oproti podílu na skutečném počtu trestných činů naopak nadproporcionální. Pokud jde o kraje moravské, tak podíl zpráv o bezpečnosti oproti podílu na skutečném počtu trestných činů je nadproporcionální pouze v kraji Jihomoravském a v krajích zbývajících – tedy Moravskoslezském, Olomouckém a Zlínském je tento podíl podproporcionální.

Nutno ještě upozornit na další jev, který je hmatatelný například v rurálním a co do trestných činů relativně bezproblémovém kraji Vysočina: kraj leží přibližně uprostřed země a vede přes něj principiální dálniční spojení ve směru západ – východ. Není tedy nijak náhodné, že je toto území vystaveno četným sociálně-ekonomickým interakcím, které mohou ve svém důsledku ovlivnit i statistiky trestných činů mající svůj původ jinde, nežli na Vysočině samotné. Podíl Vysočiny na celkové kriminalitě však není ani tak nijak významný. Totéž může částečně platit i pro kraj Jihomoravský, kde zase působí fenomén druhého největšího města v zemi, který do kraje láká celou řadu obyvatel jiných krajů. Nijak překvapivý pak není výskyt kriminality v krajích Ústeckém a Moravskoslezském a to ve vazbě na problematiku sociální skladbu obyvatel a dosti bolestivou transformaci těžkého průmyslu v obou regionech.

Relativní proporcionalita ve sféře podílu jednotlivých krajů v oblasti příspěvků o bezpečnosti na celkovém počtu příspěvků o bezpečnosti a podílu trestných činů v jednotlivých krajích na celkovém počtu trestných činů je vysvětlitelná jednak relativní mediální atraktivností trestných činů na straně jedné, ale také obvykle minimálním časovým zpožděním mezi skutečným výskytem trestných činů a jejich následným uvedením v televizním zpravodajství.

Obr. 1: Podíl jednotlivých krajů v oblasti příspěvků o bezpečnosti na celkovém počtu příspěvků o bezpečnosti a podíl trestných činů v jednotlivých krajích na celkovém počtu trestných činů

Zdroj: Interní materiály Media Tenor, Český statistický úřad, Policie České republiky a výpočty autora

Závěr

Bezpečnost je jednou z nejdůležitějších kvalit našich životů. Její přítomnost v krajích je podmínkou a zároveň i určitou reflexí standardů kvality života v nich. Pokud jde o kraje České republiky, bezpečnost v nich je poměrně diferencovaná. V naší zemi je incidence trestných činů vázána především na velká města, tradiční průmyslové regiony a místa se silnou fluktuací obyvatelstva. Zatímco v kraji Středočeském, Libereckém a Ústeckém se ukázal podíl zpráv o bezpečnosti oproti podílu na reálném počtu trestných činů jako podproporcionální, v ostatních českých krajích je podíl příspěvků o bezpečnosti oproti podílu na skutečném počtu trestných činů naopak nadproporcionální. Pokud jde o kraje moravské, tak podíl zpráv o bezpečnosti oproti podílu na skutečném počtu trestných činů je nadproporcionální pouze v kraji Jihomoravském a v krajích zbývajících – tedy Moravskoslezském, Olomouckém a Zlínském je tento podíl podproporcionální. Velkoměstské podmínky hlavního města Prahy nachází svůj odraz jak ve skutečném počtu trestných činů, tak také v jejich medializaci.

Literatura

- [1] BENÍŠKOVÁ, T., URMINSKÝ, J. (2016). Mediální reflexe hospodářského života v krajských městech In *XIX. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků*. Brno: Masarykova univerzita, pp. 804-810. ISBN 978-80-210-8273-1. DOI: 10.5817/CZ.MUNI.P210-8273-2016-103.
- [2] DANÍŠEK MATUŠKOVÁ, P. (2017). Mediální prezentace sportu v regionech České republiky. In *XX. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků*. Brno: Masarykova univerzita, pp. 751-758. ISBN 978-80-210-8586-2. DOI: 10.5817/CZ.MUNI.P210-8587-2017-98.
- [3] DEARING, J. W., ROGERS, E.M. (1996). *Agenda – setting*, Newbury Park, CA Sage. ISBN 978-0-76190-563-9.
- [4] EVANS, D.J., HERBERT, D.T. (2013) et al. *The Geography of Crime*. London: Routledge. ISBN 978-0-41573-154-6.
- [5] GALTUNG, J., RUGE, M. (1965). The Structure of Foreign News. The Presentation of the Congo, Cuba and Cyprus Crises in Four Norwegian Newspapers. *Journal of Peace Research*, Vol. 2, pp. 64-91. ISSN 0022-3433.
- [6] MCQUAIL, D. (2002). *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-574-5.
- [7] NECAS, V. (2009). Mediální kontext české zahraniční politiky. In Kořan, M. (ed.) *Česká zahraniční politika v roce 2008*, Praha: Ústav mezinárodních vztahů, pp. 41-48. ISBN 978-80-86506-78-4.

- [8] NEWMAN, O. (1973). *Defensible Space: Crime Prevention Through Urban Design*. London: MacMillan Publishing. ISBN 978-00-258-89002.
- [9] SHOEMAKER, P.J., VOS, T. (2009). *Gatekeeping Theory*. New York & London: Taylor & Francis Group. ISBN 978-04-159-81385.
- [10] SUCHÁČEK, J., (2013). Krajská města v médiích: kvantitativní a kvalitativní aspekty. In *XVI. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků*. Brno: Masarykova univerzita, pp. 563-569. ISBN 978-80-210-6257-3. DOI: 10.5817/CZ.MUNI.P210-6257-2013-71.
- [11] SUCHÁČEK, J., (2015). TV Reporting and Self-governing Regions in the Czech Republic. In *5th Central European Conference in Regional Science*. Košice: Technical University of Košice, pp. 979-986. ISBN 978-80-553-2015-1
- [12] SUCHÁČEK, J., SEĎA, P., FRIEDRICH, V., WACHOWIAK-SMOLIKOVA, R., WACHOWIAK, M.P. (2016). From Regional to National Clouds: TV Coverage in the Czech Republic. *PLoS ONE*, Vol. 11, No. 11. ISSN 1932-6203. DOI:10.1371/journal.pone.0165527.
- [13] URMINSKÝ, J. (2016). Hospodářský život regionů v médiích: kvantitativní a kvalitativní pohled. In *XIX. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků*. Brno: Masarykova univerzita, pp. 811-817. ISBN 978-80-210-8273-1. DOI: 10.5817/CZ.MUNI.P210-8273-2016-104.

Příspěvek byl zpracován v rámci grantu SP2018/92 Vybrané hmotné a nehmotné aspekty vývoje regionů III na VŠB-TU v Ostravě.